

Este de două ori în săptămâna: **Joi** și **Duminică**; era cându va preținde importantă a materialelor, va fi de trei sau de patru ori în săptămâna.

Pretiul de prenumeratiune,
pentru Austria:

pe anu întregu	8 fl. v. a.
„ diumetate de anu	4 fl. v. a.
„ patrariu	2 fl. v. a.
pentru România și strainetate:	
„ anu întregu	12 fl. v. a.
„ diumetate de anu	6 fl. v. a.

Prenumeratiuni se fac la toti dd. correspundinti ai nostri, si de a dreptul la Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, undant a se adresa si correspundintele, ce privesc Redactiune, administratiunile său spediteură; căte vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunțe si alte comunicatini de interes privat — se responde căte 7 or. pe linie; repetările se fac cu pretiu scăzut. Pretiul timbrului căte 80 cr. pentru una data cu antecina.

ALBINA

Invitat de prenumeratiune

„ALBINA“

pentru alu IV-lea patrariu de anu, ce incepă la 1. octombrie. Pretiurile si conditiunile remanu cele de pana acum, precum se vedu inseminate in fruntea foii. —

Redactiunea.

Budapest, in 21 oct. 1874.

Ieri — precum prevestisem in nrul precedinte, se deschisera siedintele senatului imperial din Viena — in ambele case. Cea-ce merita a fi specialmente notata din siedintă de ieri, anume a casei representantive — e, *bugetul Cislaitaniei* pe 1875, subternutu de ministrul finantelor, cu o cuventare mai lunga, esplicatoria. Capulu lucrului este si din colo, ca si la noi din cōci, stradintă d'a ecilibră venitele si spesele statului. Ca resultatu practicu alu acestei stradintă — éca in sumariu cifrele bugetului cislaitanu, proiectat pentru anulu viitoriu:

Intręga lips'a: 381,782.551 fl.

Adeca, cu 1,482.762 mai multu ca pe anulu curinte; ér computandu si creditele suplimentari de pe acestu anu, diferintă se urca la 2,802.762 fl.

Venitile se prelimina cu: 369,429,694 fl.

Astfelui se pune in prospectu unu deficit de: 12,352.857 fl. Spre acoperirea acestui deficit se recurge la o rezerva de venite din 1873.

Dlu Ministru de finantie alu Cislaitaniei — spre stergerea din viézia a deficitelor — inca nu scie recomandă, decat — *panacea* dlui Ghiczy de din cōci, adeca *regularea mai buna a dărilor* si venitelor, sub care pururiá este a se intielege — si *urcarea dărilor*.

Astfelui gemenii nostri de dincöci si de dincolo de Laita, precum se vede, suferu de acelesi morburi finantiali, desi nu in asemenea gradu, si apoi — firesce că au acelesi cugete si recurg la — a-ceeasi medicina!

Vai insa de popora; caci medicin'a e: *pentru sustinerea si sporirea puterii loru scadiute — stărcerea cu fôrt'a de puteri essintinti!!*

Continuata acesta medicina, dupa logica si esperiintia — este mórtea secura. Dar — ce li pasa inaltiloru medici de mórtea pacientului, numai ei se-si capete tassele si gratificatiunile loru! —

Budapest, in 8/20 octombrie. 1874.

Ieri — in *Zagrabia* Croatiei, in desfăsat'a urbisoră de la *Sava*, se celebra cu multa solenitate — o serbatore mare si frumosă: *deschiderea Universității croatice*, intitulată „Franciscu-Josefiane.“

Natiunea croata, unu poporu — abia de unu millionu de susfete, in lupta sa pentru essintintia si cultura, — in man'a spiritului inamicu popóralor si culturei loru alu dualismului, sciu a-si eluptă: 1. *reconoscerea sa publica in statu, ca natiune politica*, cu dreptu d'a decide de sine, — d'a-si croi ea insasi sórtea; 2. o *universitate de studia, ca garantia a progresului in sciintie*, care astadi este unic'a garantia pentru o essintintia si desvoltare spirituala si nationala totu mai mare in viitoriu.

Nespusa este bucuria poporului; urbisoră s'a imbracatu in celu mai frumosu vestimentu alu seu de serbatore; s'a invitatu si s'a infaciatu multime de reprezentanti de pe la tóte Universi-

tatile din monarchia, ba chiar si din strainetate, celebratii literarie de primulu rangu; — cu unu cuventu; *natiunea serba triumfu mare!* — ér popórale libere, prin representantii sciintiei — venira se i stringa man'a si se bucurue cu ea.

Mari si multu laudate sunt luptele si meritele natiunei croate — pentru Tronul abisburgicu si pentru monarchia, si — ceea-ce acesta brava natiune a eluptat, este demnul de nobilile ei inordări. Dar — ore natiunea romana, de trei milioane de susfete — nu si-a facutu si ea pururiá in asemenea măsura detorintia, ba inca multu peste detorintia, facia de acelasi prénaltu Tronu imperial regescu si facia de aceeasi monarchia comună?

Cine va cutesa se nege? Cine — va cutesa se afirme că: acesta natiune n'a meritatu, nu merita, séu că — n'are trebuintia de asemenea reconosciintia a esistintei sale pubice in statu si de asemenea institutiuni pentru ascurarea culturei si progresului seu, viitorului seu?!

De susu pana diosu, de la Tronu pana in cea din urma colibutia, *susfetu curat si luminat nu va poté acést'a;* numai blasphemati lumei, contrarii luminei, dreptului, adeverului, desvoltării si nobilitării omenesci, — numai aceia, de candu e lumea au fost si — astadi sunt, si pururiá vor fi, sub cele mai diferite proteste, cu cele mai absurdre arguminte — in contra dreptului popóralor, in contra dreptului politicu, de esistintia publica, de cultura adeverata, adeca natională; cu unu cuventu, in contra garantilor morali pentru o desvoltare si prosperare naturale a popóralor.

La noi, in statulu nostru, in patria nostra comuna, magiarismulu si cu pretinsulu seu dreptu istoricu eschisivu de esistintia publica si de cultura natională, pe spesele statului comunu, — *acestu magiarismu* este cauza, pentru carea natiunei romane se denega esistintia politica si — dreptul de o cultura natională mai nalta, de o Universitate pentru sciintie!

Lasam cugetului si animei fia-cărui cettoriu, a apretiu valoarea motívului si argumentului, si — pentru ca dorerea se nu ni innece vócea, vom grabi a spune pre scurtu, că: *fericitamu pre fratii Croati in d'a triumfului luptelor loru, in d'u a recunoscerei meritelor loru; ér noi — pentru cumplit'a nedreptate ce ni se face nōa prin cei de la potere — ne imbracămu in doiu si plangemu amaru pentru orb'a loru, pentru peccatulu ce comitu — ucidiendu-ne pre noi, — a căroru viézia, cultura si prosperitate natiionale — ar fi cea mai secura garantie a essintintiei si prosperarei loru!!*

Budapest, in 20/8 oct. 1874.

Din *Transilvania* — am avutu cause multu cumpenitórie, d'a nu publică — multe reporturi, ce ni se fecere despre — „multe abusuri“ si — „grosolanale influintiari oficiai“, cari se se fie comisu „prin cei dela potere“, — dupa tipulu si asemenarea loru, „conformu interesului loru particulariu, identificatu temerarminte cu binele bisericiei noastre“. Fatalile imprejurări, in cari ne aflămu, mereu ni impunu tota reservă, incat nici astadi, dupa alegeri, nu potemu se publicămu — multe, cătă ar merită se le conosca publicul nostru. Numai ca de exemplu, si — pentru ca se ni potemu face o mica reflexiune, venim a inseră aci dous din telegramele ce primiramu.

Unul, cevasi mai vechiu — suna: „Am

afiatu că in Sibiu, intre partit'a natională liberală si intre cea reactionaria clericale, s'a incheiatu unu pactu de reciprocitate la alegeri, pre care insa cei de la cărma au inceputu a-lu interpretat si esecutat intocmai, precum au interpretat ungurii din Aradu pactul de asemenea natura cu partit'a natională. Români nu este mai ticlosu, de cătă candu — vré si fie pre intielegu si se evite lupt'u“.

Altul de alalta-ieri suna: „In cerculu Sibiu lui mireni ales sunt — Bologa si Rosca. — Unu preotu tramsu din centrul, la porunca caletorii septeman'a trecuta prin mai multe comune, schimbandu protocolele electorale, prin stergera alesului Visarini Romanu“.

Cea ce noi avem se reflectămu — este simplu atât'a numai, că — ni vine greu a crede! caci ar trebui să supunem o obrasnicie de susu — ne mai pomenita, si o ticalosisa de diosu — inca si mai fora asemenea!

De altintre, deca se va fi intemplatu asia, apoi — dora se va poté si dovedi.

Ar fi, credem, peccat, se mai dicem, ceta. —

Cad incheiaro a acestoru indegetări si resp. reflexiuni, nu potem a nu aminti cu multa reconosciintia atitudinea prezantiei sale parintelui episcopu Mironu din Aradu, facia de alegerile intemplate. Présant'a Sa, dupa reporturile ce avem, — nu numai s'a retinutu de la veri-ce influintiare, ei — intru intielegiunea sa, a recusat expresu a primi, ca se fie se densulu alesu.

A priceputu, — si cine n'ar pricepe acést'a! că candidarea sa — in propri'a sa diecese, in sine este unu mandat, una fôrtia morală acupra alegetorilor, arestandu se in orice casu, calificabile de despoiare de libertate a alegetorilor. Sub alta consideratiune vine astfelui de alegere in alta diecesa.

Dar sanctii parinti ai nostri — din fruntea dieceselor — asia se vede că n'au acesta fina pricepere si susceptibilitate. De aceea noi — repetiendu, ni esprimem, respectul nostru pentru acesta corecta tienută morale a sa — dlui episcopu alu Aradului. —

Budapest, in 21 oct. n. 1874.

In Carlovetsi congresulu natională serbescu — ieri, luni, a inceputu desbaterea asupra proiectului de statutu organicu pentru Congresu, proiectu propusu in comisiunea de 15 prin Dr. Maximovicu, si adoptatul cu mai multe modificatiuni.

Asi, precum s'a presentat, era pre greu a se primi acestu proiectu, caci elu cuprindea unele puncte, cari degradau congresulu serbescu chiar la minorenitate; asi d. e. dispusetiunea ca töte protocolele ex offo se se substéna guvernului, etc. ect. dar — acele puncte mai töte s'a modificate prin comisiune, de unde apoi usioru pricepemu scirea telegrafica ce ni sosi ieri, cum că luară in consideratiune a proiectului a fost votata in unanimitate, dupa ce pana si Dr. Mileticin a vorbitu in acestu intielesu.

Desbaterea speciale si va luă inceputul poimane, joi, si — nu ne indomu, că prin concesiuni reciproce, töte punctele se vor statori si primi spre multumire comună. —

Budapest, in 21 oct. n. 1874.

„Sinodul diecesanu, gr. catol. in Gherla.“

Da, despre convocarea unui atare sinodu si modalitatea compunerii acelui — „in afaceri externe, economico-administrative bisericesci si scolari“, ni aduce celu din urma (73) nru alu Gazetei Transilvaniei — dous acte oficiose, pré memorabili, *Circulariul episcopescu nr. 3627, catra intregu clerulu diecesanu*, prin care se motivédia acesta salutară si

de multu dorita intreprindere, si — **structiunea** pentru alegerea membrilor.

Corpulu sinodului convocat pe diu'a de 25, opt. n. adeca pe dominecă cea mai de aproape, va costă din — 60 membri laici si pe diumetate atât'a clericali, intre acesti'a unu numeru retransu de virilisti. Alegerile sunt — parte directe, parte indirekte.

Problem'a acestei prime, improspate si cam pripite adunari — dlu episopu Mih. Pavelu o precisédia in cerculariul seu astfelui: „Avendu firm'a sperantia, că prin acést'a modalitate toti fiili credintiosi ai diecesei — Ni vor succola, ca se facem niscari statute folositorie, prin cari baseric'a se inflorésca pentru viitoriu, si scăla se fie unu focaluri poternicu pentru naintarea culturei si civilisatiunei poporului nostru.“

Mam'a „Gazeta“ din Brasovu dice: „Acesta mare problema o vedem in astazi pusa la ordinea dilei in dieces'a Gherlei, mane va urmă in celealte diecese, si capulu operei, constituirea generale o congresul metropolitanu, credem că va succede la ordine Se fie de bunu auguriu acestu inceputu, incat se devina binecuventatul de posteritate!“

Noi, cei de la „Albina“, — cine nu scie că — ce sentim, si ce dorim in acesta privinta! Cine nu ni-a auditu de atâtea ori oftările, si nu ni-a priceputu de atâtea ori vocea, că — pana candu Biseric'a romana gr. catolica nu va fi data sie-si, dispusetiunei libere, autonomei proprii, — pona atunci ea, si cu capă ei, va fi pururiá mai multu o unelă in contra sublimelor ei scopuri, de cătă unu adeverat, securu vehiculu spre cultură, moralisarea si fericierea poporului romanu; — pona atunci despre o emulatiune nobile, despre o apropiare si conlucrare amica intre ea si sor'a ei gr. orientale — abia poate se fie vorb'a!

Se intielege deci, că — suprinderea si bucuria nostra pentru iniciativ'a acést'a din Gherla — este nespusa. Dar apetitiile noastre essentiali — cauta se le rezervămu pentru unu timpu, candu anim'a va fi mai pucinu preocupa ta. —

Budapest, in 8/20 octombrie 1874.

A cuprinsu mare ingrigire si nelinișce pre domnii magiari de la potere — dupa elucubratiunile, ce in dilele trecute essira la lumina despre starea nostra finantială — in colonele fōiei celei mari si universali, „Times“ si — tōrna veninu cu cup'a cea mare in — dulcele jubilu al domuilor!

„Times“ prezenta viitorulu financial alu Ungariei in cea mai posomorita si chiar desperata facia. Nu are nici cea mai pucina incredere in planurile finantiale ale dlui Ghiczy; de la urcarea dărilor si rigórea incasării loru, — nu astăpta nice unu succesu bunu!

„Times“ prevestesc calculandu pe degete, că — imprumutul acusă realizat, de 76½ millione — abia va ajunge pentru acooperirea trebuintelor pe unu anu, si că deci — curenđu va trebui se se ingrigescă minis-

teriulu mugiaru du unu *altu imprumutu*, cu atât mai vertosu, căci Unguria sub stepanirea magiara a ajunsu, de nici nu-si pote refu trebuinile curinti, cametele si ratele resplatinde din imprumuturi, de cătu numai pri *nous imprumuturi*.

Apoi in fine — „Times“ dă cu bot'a in săua, nu sè pricépa, ci sè senta ép'a, că *ipoteca reală a Ungariei* prin imprumutu de 153 milioane s'a desertat; acuma — nu mai au domnii de la potere ipoteca pentru unu altu imprumutu; ér fara ipoteca — *nici sè nu risedis de vr'unu imprumutu*; căci lumea finantaria bine cunosc desprat'a stare fiantaria a tierii!!

Ce e dreptu, acést'a cam de multu au sciu'to si priceput'o si unii dintre cei mai solidi domni ai nostri; dar in acést'a categorica forma — totu nu asteptau sè li se dica in audiul lumei, in facia; căci — in fine o astfelu de sentintia, bine analisata, nu pote sè inseme alta, de cătu că *stepanirea magiara este bancrutata politicamente si financialmente!*

Noi, martori ni sunt stimabili nostri cetitori, de siepte ani de dile mereu am reflectat pe domnii magiari, că — politic'a loru nebuna si nemorala are sè ne duca la astfelu de bancrata. Dar — noi am fost tassati de inamici ai patriei si constitutiunei si — cu acést a domnii au credut că — pro noi ne au omorit, ér politic'a loru a triumfat! Vai si amară de invingerea si triufulor loru! Li-o spune acum chiar lumea finantiale si politica cea nepreocupata. —

Dlu Csernatony, in „Ellenor“-ulu seu de astadi, sugrafindu si elu miserabilea stare, in care se afia tiér'a, dupa stepanirea de siepte ani a deákilor, inchieia asiá:

„Eu — inca nici astadi nu-ni parasesc sperantia, că partea mai buna din drépt'a caei representative, dar mai vertosu din tiéra, in fine totu se va destuptă si va reconôsce, cum-a-pera tiér'a, déca sè mai de parte se va lasa sè domnescă peccatosă politica de para acuma, prin sprigirea ei mai de parte.“

Nu scim, déca sperantia dlui Csernatony este seriósă, sè — numai o frasa, ad captandam benevolentiam; noi insa maraturismu, că — ca domnii de la potere, de buna, vóia sè se destope, — nu mai avem nici unu picu de sperantia! si — cu atât mai pucinu, candu vedemu, că si frati loru din stang'a, in locu sè-ii oprésca intru retacarea principale a loru, intru considerarea poporului nemagiare de dusmane tierii si consti-tutiunii si impilarea loru pentru acést'a, ei totu inca mai tare ii spriginescu si indémna spre acést'a! —

Budapestă, in 20 oct. n. 1874.

Intregindu lista alegerilor pentru congresu, din dieces'a Aradului mai avem a insemnă că :

In cerculu Aradu-Radna s'a alesu din cleru, protop. Ios. Belesiu; in cerculu Radnei dintre mireni — Ioane Belesiu; — in cerculu Giula-Chisineu din cleru, protop. P. Chirilescu, in Giula, dintre mireni V. Paganu, in Chisineu — Aless. Popoviciu; — in cerc. Ienopole-Siria dintre preoti, protop. C. Gurbanu, in Ienopole dintre mireni Ios. Popoviciu, in Siria I. Moldovanu; — in cerculu Buteni-Halmagiu — dintre preoti, protop. Groza, in Halmagiu dintre mireni S. Borlea, in Buteni M. E. Stancescu. —

Cine va asemnă liste publicate, cu cele de la Congresulu trecutu, indata se va cpinginge, că — mai multi dintre barbatii do frunte — asta data nu reesira alesi. Causeloa le-am indegetat — credemul destulu — in nii precedinti. —

Budapestă, in 21 opt. n. 1874.

In cert'a diplomateca din Constantino-pole, pentru dreptul Romanici d'a inchieia cu poterile de a dreptul tractate comerciale, unu dreptu pre care guvernul turcescu mor-tisius vré a-lu denegă, — merita a insemnă scirea ce ni-o aduce „Levant Herald“, orga-nulu ambasadei angle din Constantinopole, si care suna, că — din partea guvernelor de Viena, de Berlin si de Petropole, s'ar fi notificatu Turcului, cumca acelle guvernia nutrescu convictiunea, „ca Romania si Serbia au dreptul d'a inchieia tractate comerciale cu poterile straine — fara medilocirea Turciei.“ Acést'a scire déca se va adeveri, apoi desle-

garea controversiei in favórea Romaniei — este inimintele. —

Din Francia d'au timpu incóci incepua se raspandi sciri interesați. Se vorbesce că stepanirea, redicata prin complotul monarchistilor la 24 maiu 1873, si siepte-anisa la 20 novembrie, adca stepanirea lui Mac-Mahon, totu mai multu s'ar reconôsce de ne posibile, de pericolosa chiar pentru tiéra — nu numai, ci chiar pentru pacea Europei!

Not'a, sèu — dupa cum i dice astadi lumea politica, Memorandulu Spaniei, cu acusa-rile cele grele in contra guvernului din Versalia, sè fie acelu incidente, carele a destep-tat atentiu publica in Francia, ca sè veda si conosce preposta, spre caru mena, cei as-tadi la potere, carulu statului.

Destulu că vócea publica, in momentul pericolului constatatu, sè rechiamă din tote pările la cărma — probatele mani ale veter-anului barbatu de statu Thiers, de la a căru inteleptiu ne si patriotismu senguru numai se astepă salvarea patriei si onorei nationale, atât de reu compromise prin intrigolo mon-archistic! — D'ar dă Ddieu sè se adeverescă fain'a! —

Intr-accea de curendu facendu-se patru alegeri nuno de deputati pentru adunarea nationale, resultatul fu, că in trei departamente ér invinsa Republicanii, ér in alu patrulea, fiindu a se face alegere mai angusta, intre candidatulu republicana si intre celu bonapartistu. Peste totu, lupt'a politica de-urge astadi mai numai intre Republicani si Napoleonisti! —

Bocșia, in Carasiu, 10 octovre 1874.

(*Calea ferata, trasa cu sila prin midlocul comunei. — Scólele confesiunali date pe man'a si in stepanirea dominiului. — Indiferentismul inteligintei romane facia de acesta.*)

De curendu se deschise linia calei ferate dela Voitegu la Bocșia, firesce cu concesiunea domnilor dela potere. Cine a caletorit u pc acésta linia, a trebuitu sè se mire si indigne pan' in adunculu animoi, de arbitriu si vio-lintia domnilor, prin cari căleandu in piciore legea de comunicatiune, se puso in pericolu de dia si de nòpte securitatea publica, vieti'a si averea cetatenilor.

In Bocșia-romana, trenul trece pe o strata prin midlocul comunei, luandu direc-tiune tocmai pe langa cas'a lui pop'a Alessa si trezindu pe langa biserica si scóla spre statiunea Bocșia-montana, unde asiderea e cladita de a lungulu stratei prin midlocul opidului. Se vede deci, că pana si biserica, ba si bisericanu suveranu, pop'a Alessa, o parte atât de scumpa a suveranitatei natio-nalii magiare, se afla in pericol!

Situatiunea impare infioratória, de locu la prima vedere; rudi de foru sunt puse pe o siosea simpla „neingradita“, pe de asupra carora trece carulu liberu siuerandu, aburandu si schinteindu, ér masina locomotivelor fluera de se cutremura casele tieranilor; copii, vitele, gainile, gasele etc. fugi caro in-cotro in tipete ne mai pomenite!

Timpulu comunicatiunei spre Bocșia e tocmai intre 10 — 11 óre nainte, ér indoreptu spre Voitegu intre 3 — 4 óre dupa médiadi, candu se tienu, respectve termina prelegorile in scóla si candu scolarii mergu a casa; asiá mai de unadi era sè se intempe cea mai mare nonorocire cu nisice baieti, pre cari ii luase neusii trenulu sè ii dumice sub róte!

Pasiadiculu domnilor dela *societatea ces. reg. privil. a calei ferate* si mai vertosu a faimosului administratore dominale Szaidl, ce nu de multu si-schimosi numele pe magiarezculu „Tölgysy“ si cersi dela guvern predi atulu nobilitato „de Bocșia“, a ajunsu la culme; elu a in fluintiatu si fabricatu acésta cladiru nelegala, nefericita si pericolosa.

Cine cunosc pre acestu omu, ce dejă de 18 ani, ca unu verme, rode la trupiu'a, si desca medn'a poporului nostru, batutu de sorte si supusu omnipotintici, violentici si arbitriului condamnable a lui, — va ghici numai decâtul scopulu si tendintia dinsului, adeca d'a ruină poporului romanu si prin rui-narea acestui'a, d'a-si căscigă merite, a se imbuibă pe sine materialminte, si d'a-si sa-siface ambitiunea d'asta natura!

Déca stepanitorii nostri tieneau mai strinsu la lege, ei regulamentelo de comuni-catiuni le-ar fi respectat, si atunci calea fe-rata trebuiá cladita pe marginea comunei,

colu pucinu 40 de stangeni indepartata de casele locuitorilor, ecca ce era forte posibilu de realizat.

Ei, dar setosulu dupa nobilitate Tölgysy de Bocșia, n'a fostu si nu este omulu consideratiunilor publice, ce se dieu — *bincle co-munu si respecte de umanitate*; in anim'a si susfletul lui, decandu ursit'a cea rea ni-lu trimise pe capu, numai terorisarea si asuprirea a jacutu; alu seu propriu proverbii este „Vortheil treibt Handel“, ecca ce eclatantminto a demonstratu si cu cladirea calei ferate la noi, prin midlocul caselor nòstre.

Am fi in stare sè seriemu o caru grósa despre multele necesuri ce ni le facu nobilul nostru Tölgysy de Bocșia; dar acele necesuri sunt atât de cumplite, incătu condeiu nici e le-ar puté depinge; ele trebuie sè i se resplatésca nobletiei sale ori mai curendu ori mai apoi, prin brutalitate vatematele legi ale tierii si naturci.

Ni-a terorisatu poporulu pan' la estro-mitate; la cucerit u prin omnipotintia sa, prin detrageri dela lucru, prin influentiari la directiune si la guvern, prin amenintari in feliurite moduri, cum numai le potu face si adi aristocratii si ingamfati, cei fora temere de Ddieu si fora frica de ómeni, — de cari tieranul n'a se pote apera nici cu mintea, nici cu legea!!

Sórtea poporului nostru din imprejurul Bocșiei este in man'a lui Szaidl, alias Tölgysy; clu d'a cui vré lemne, lucru, si pamanturi in arenda, ér cui nu vré, sèu celui c'nu i se inchina, nu i db, măcar cătu sè căra si — măcar cătu ar fi chiar interesulu societătii; — elu dispune nu numai cu poporulu dupa placu, ci si cu diregatorii, cu prototii, invictatori si mai vertosu — cu toti cei slabii de angerii ai nostri.

La alegerile de ablegati, do diregatori comitatensi si comunali, influenti si vointi'a lui este decidiotria si procurpenitória.

Acést'a e tocmai caus'a si cu cladirea calei ferate, in detrimentul comunelor si alu securitatii publice. Densulu cu violarea legii a esoperat concesiuna dela parintesculu si inaltulu Regimul magiari, ce se dice con-stitutionale.

Societătii, — carea la o stricta respectare a legei trebuiá se *espriodetia multe sute de mil florini*, i-a facutu cascigá fiindu că n'a espropriat, ci a furat ultilele comu-nelor! Sie-si apoi si a cascigatu nobilitatea, si si-a saturat uambitiunea meschina, fiindu că a probat că — scia a-si bate jocu de dreptato si de poporu, pre bictulu poporu espun-du-lu pericolului si fatalitatii, cu care in totu momentulu e amenintiatu, foră sè cutedie a se plange si a-si cauá dreptulu!!

Repetim, că condeiu n'i este cu multu mai debilu, de cătu se pôta descrie cum s'ar cade — reputata si faradelegile; situatiunea cea desperata, in care ne astămu sub stepa-nirea acestui omu alu societătii!

Pana nu fu cladita calea ferata, tieranii nostri, desi supusi arbitriului dlui Szaidl, — pardonu Tölgysy, totusi nici elu nu putea for' de ómenii nostri, căci vréndu-nevrendu trebuiá sè li déo de lucru; si asiá cui cu vite carau lemne si carbuni dela „Ocn'a de feru“ (Moravita,) la Bocșia, Restia; de acolo-ca-raru materialu de feru la Anina, Oravita, Te-misiora, etc; si ori cum si cascigá cane că-nescse banisori, panea de tóto dilele. Acuma cu calea ferata tóto au incetatu si tieranii nostri neposiedindu pamanturi nici alte isvóra de venituri, sunt espusi la perire, si — stau si ieș lumea in capu, se emigredia sèu — cum dice dlu Tölgysy, sè rotorne ér la Moldova, do unde au venit!

Eca, bunule cetitoriu, scopulu, tendintia domnilor, ce ni diregu sortile, domnilor dela societatea, protegiata de domnii dela cărma; eca intentiunea dlui Tölgysy, nobile de Bocșia, de care a fost condusul la planuirea si cladirea calei ferate *prin midlocul comunelor*, pe de naintea caselor locuitorilor.

Neavendu tieranii lucru, nici modu de vietijuitu, adeca cascigulu panei de tóto dilele, ce altu li romane sò facu, decâtul sè i lumea in capu, parasindu si vatrele strabune: — la acestu casu eventualu de buna séma dlu Szaidl — Tölgysy a cautatu, candu a croit u planulu drumului de feru pe la feres-tile ómenilor.

Cine nu crede, treca prin Bocșia, si va

vede cu ochii situatiunea comunei, carea si prefacutu intr'o formală *gira a calei ferate, langa biserică si scóla*, in midlocul piatiului, cum n'a mai vedi lumea, si n'a mai pomenit nime — de cătu numai romanulu sub constitutiunea si stepanirea domnilor ma-giari!

Poporulu, adeca representanti si frun-tasii comunei Bocșia, nici n'a fostu intrebati despre cladirea acést'a, ci de odata se pomenira cu puncrea rudiloru de feru pe stradole loru; Si — indesertu ei prin irtrevenirea si cu starinti'a dlui Stefanu Perianu, acarui'a casa inca si situata bine aproape langa drumulu de feru, au facutu remonstrări si proteste la locurile competinti mai multe!

Indaru este, firesce, a cere vindecare la celu ce ti-au casinatu reulu, — sèu de la cela, care a promovat ucasinarea reului prin conosciunaro. —

Astfelin stămu cu calca ferata; dar én s'a vedet stimabili cetitori, cum stămu cu *scólele nòstre confesiunali*, — despre cari de curendu cetiramu, ca s'ar fi regulat binisitoru, dar cari si ele sunt date ér pe man'a domnilor dela societatea amintita!

Este cunoscute, că in locurile montanis-tico patronulu cultului si alu investimentul a fostu erariulu, adeca *domnia montanistica*,

Vindiendu-se la anulu 1855—1856 töte bunurile camerale si montanistice, *societătii amintite*, acést'a a luat uasupra-si obligamen-tulu erariului incătu pentru subveniunarea preotimei si a invictatorilor, fara deosibire de nationalitate sèu confesiune.

Dreptulu de dispunere si inspectiune asupra bisericilor, preotilor, a scólelor si a invictatorilor directinti, patronatul nici cendu la avutu; totu ingerintia, ce au avut' a fostu, a *candidá pre invictatori si nimic'a alt'a*; denumirea si suprainspectiunea a eser-ciat'o auctoritatea diecesana.

Lucru pré firescu; căci subveniunea pe partea preotimei si a invictatorilor a constatuit eschisivitate numai din contribuirile tieranilor, respective ale lucratorilor de oce, (baiesi), din ale caror'a plăti se detra-geau si si acuma se detragu spesele cultului si ale investimentului.

Ce facu in se societatea de curendu? Ea denegă subveniunea invictatorilor, sub pretestu, că celu ce plateșce, acela si porun-csesce! Astfelin nu scim, cu ce dreptu, Episcop'a nòstra de Carans: bestiu incheia unu pactu cu Societatea, pricaré dede administratiunea, dirigintia si supravighiarea scólelor nòstre confesiunale pe man'a societati*)!

Se audí, bunule cetitoriu, lamentările invictatorilor nostri asupra acestei anomalii. Oficiantii societătii, mai totii straini, au misiunea d'a inspectiună scólele, multi nici nu sciu romanesce si sicanédia pre bietii invictatori, carii depindu absolutu numai dela stepanirea societătii.

Posturile invictatoresi le deplinesc societatea — dupa placulu dlui Tölgysy; ea publica concursulu si denumesce nemidi-locit far'a mai intrebă pre Episcopu, pre Consistoriu ori pre protopopi. Acf deci „statu-tulu organicu“ este nulificat; invictatori cei mai bravi, de 'ndata ce nu voru jucá dupa fluor'a dlui Tölgysy, sunt persecutati, reduși la lofele cele mai precarie, — vieti'a loru — vai si amaru!

La essamincle semestrali societatea emite pre oficiantele seu; in capulu trebilor investimentului este pusa o „comisiune eco-lară“, analoga celei dela scólele simultane; protopopulu districtualu ca inspectore legalu, nu e eschisul dela participare la esamene, dar e privit u numai de „óape“, foră de votu si competitintia!

Marturisim la unu Ddieu, că nu prile-pe acesta abnormitate. Dlu Adolfu Dia-conoviciu, carele se girédia de rutinat in mai töte ale societătii si alo poporului, si cărui i place a critica multu si agera densulu este in soldulu societătii si — densulu dôra va sci mai bine sorgintea si directiunea acestei stari anormale; noi dara lu-provocamu sè ni-o des-lucèsca! Tarc insa ne temem, că — nu va ave taria de susfletu, ca sè ni spuna adeverulu. Apoi cam tocmai asiá stămu si cu cecialtii inteligiinti ai nostri din acesto parti, dela carii asiderea nu putem spera succesu si

*) Este o cestiu forte grea si incurcata, pre care inca nime n'a sciu' lamurí pe de plin. Scöteti datele positive la lumina! — Red.

intrevire pentru constatarea si vindecarea multelor reale; pentru ca toti sunt — multu pucinu ingagiați si deobligati societății, si ea cu toti dispune prin dlu *Tolgyesy*, marcele maistoru; toti depindu dela influența omnipotenta a aceluia.

Facia de abusulu la cladirea calei ferate, poporul credea că ar fi in dreptu să cera intrevirea din partea *ablegatului dictale* alăturiui cercu, a lui *Georgiu Ivanoviciu*, carele dupa fictiunea legii magiaro, ar fi alesu si aoperatoriul poporului! — dar l'au reflectatu cinova, mai bine pricopatorul de lucru, că — propriamente totu nu este asiā, cum tiene fictiunea legii; că — acea fictiune este buna numai pentru d'a insielă lumea cea prosta, dar — că pre domnii cei isteti, cu astfelui de pome putrede totu nu ii prindi; si asiā dara că, dela dsa indaru va ero vindecare poporul, nesindu-i dsale cu potintia a se spune in contra interesoloru societății, si specialminte in contra dlu *Tolgyesy*, prin ale căruia influența si apucature mai vertosu s'a alesu elu deputatu!

Dar — mai reu de cătu tōte este că — cei mai multi chiar dintre cei reu vatemati — nu cutēdā a pasi in contra dominiului si — se ferescu de dlu *Tolgyesy* ca de necuratul, — — — si nu fara causa acēst'a; caci dinsulu, dupa esperintele de pana acuma, esto omulu resbunăriloru, si suridiendu si capace d'a neferic moralmente si materialmente pre omu, precum o facu dejā mai cu toti diregatorii din partile aceste; apoi la guvern si lege, asiā se crede pre aici, că — indaru si-va luā cineva refugiu!

Ca unu ce caracteristicu avemu a inregistrā si aceea, cumu unii dintre poporenii au agraitu pre *pop'a Elek*, ea macar acēsta causa ce-lu atinge si pre elu se iēe la inima, deca nu ca *ablegatu*, celu pucinu ca *preotu*; — si fiindu-că se-are bine cu domnii dela potere, — adeca sciti, ca obiela cu piciorul! — apoi se li desfasuire starea lucralui, se-i informedie despre foradelegile si asupririle ce le intimpina poporulu din partea domniului, mai vertosu cu cladirea calei ferate!

S'au procopsit uacei — nepăstuiti! Cum naibei se pōta face acēst'a unu pop'a *Elek*, pre carele chiar' societatea calei ferate lufacu papusia si ea pre atare cu mari spese si cu multe machinatiuni, corumperi si abuzuri de lege lu-alēse de ablegatu la *Sasca*, nu dōra pentru capacitatea sa, ci — precum tota lumea o scie, pentru de a paralizā partid'a opositiunala nationala, si a nume pentru d'a despoia pre poporu de aoperatoriul seu celu creditiosu, cum dicu ei, de agitatorulu *Babesiu*, contrariu de mōrte alu domniloru!

Da — Dieu, inimicu si contrariu aprigiu este *Babesiu* alu domniloru, dar numai alu celoru foru de sufletu si foradelege, inamicu de mōrte alu abusuriloru loru, prin cari asuprescu si ruinēdia poporulu, vatemă institutiunile si plesnescu in facia dreptății si aderului, astfelui compromisie du stepanircea si chiar onoreea magiara pentru toti timpii!

Las se fie fost numai *Babesiu* ablegatulu cereului acestui a că de buna séma dlu *Tolgyesy* de diece ori se socotia pona se se apuce de planulu seu hotiescu, d'a duce drumul de fera preste ulitielo Bogosiloru; apoi si cu nobilitatea sa de *Bogsa* — nu scim cum erā.

Fōrte reu ni pare că dlu *Babesiu* in catoria ce o facu mai de unadi in părțile banatice de diosu, n'avu ocasiune a veni si pre aici, ca se véda si se convinga si despre a nostra situatiune si trista sorte, la care ne-au adus domnia nostra cu satelitii oi, si de cătu care mai desperata abia se pōte intipu!

Daca unde-va, apoi la noi aici — de ani este doritu si asteptatu dlu *Babesiu*, si noi nu renunciamu credintiei firme, că lu-vomu vedé curendu in mediloculu nostru; lu-rogāmu se ni vina, ca se véda si se convinga si aici la noi, că este tocma precum serio in *"Albina"* si spune domniloru in Dīeta, este de peritu romanulu sub legea si stepanircea de astadi. Insa si pona atunci, lu-rogāmu atâtua pre elu, cătu si pre ceialalti domni amici ai poporului, se se interesedie celu pucinu de caus'a cea desperata a scoleloru nostra confesiunali; fiindu tocmai aci maritulu *Congresu* nationalu, forul celu mai chiamatu si mai competitinte d'a ni salvā scolale de perire. —

Mai multi din poporu.

L. Lipova, in 18 oct. n. 1874.

(*Mergu oblu, orbisini chiar — domnii de la potere, intru magiarisarea instructiunei populare, decretandu in modu nelegalu limb'a magiara acolo, unde nici că suut magiari! Éta esemplu eclatante!*) In a dōu'a diumetate a lunei lui augustu a. c. inspectorele scol. regiu din Temesiōra A. Marx, venindu la Lipova, a conchiamatu representanti a comunale si a provocat'o, ca in intielesulu legei de instructiune (fiindu comun'a preste 4000 de suflete) se proiectpedie *scola civila*.

Din partea representantiei s'a reflectatu, că — fiindu midilōcele si venitele comunei forte marginite, nu este in stare a sustine atare scola, — desi recunoscere necesitatea si oblegamintele ce i prescria legea.

La acestea Marx a replicat, că densulu va esoperă dela guvern dotatiunica invetitorilor, ér comun'a va avea se dée numai localitatea, mobiliatur'a si incalzimentulu.

De aci representanti a n'a mai potut'o suci, si s'a invitou — fara a discute mai departe program'a, de dupa care se se oseria *"Concursulu"*, — caro desbatere atingea mai de aprope pre Romani ca Romani, — fiindu că neamtiulu cu ungrul sunt intielesi si se sciu afia — de voia de nevoia.

Aci mai cu séma e tōta smint'a Romaniloru.

Po la finea lui septembre cetim in *"Buda-Pesti Közöny"* aci sub alaturatulu *"Concursu"*, pentru — duoi invetiatori ordinari si — trei suplenti, pe sem'a scolei civile din Lipova, cottulu Temesiului, carea are se se deschida pe anulu 1874/5, cu — limb'a de instructiune magiara, ér cea germana de ajutoriu. Despre cea romana, a majoritatii poporului, nici vorba!!!!!!.....,

Vediendu noi aci negru po albu, că limb'a nostra este eschisa, in contra articulului XXXVIII. de lege, §. 58, cătiva omeni de anima se opintiā din tōte poterile pentru d'a informa si capacitatea publiculu despre infrosciat'a nedreptate si vatemare a interesului nostru culturale.

Astfelui pe diu'a de 28 septembre s'a conchiamatu representanti a comunale, in care s'a votatu o remonstratiune catre ministeriu in acelui intielesu, că deōrare in *"Concursulu publicat"* limb'a romana, limb'a majoritatii comunei si chiar a tienutului e desconsiderata totalminte, cu calcarea legii, aceea se se aplice macar asemenea celei germane, ca limba obligatoriu si ajutatoriu, si asiā si docentii se posiebla tōte trei limbele, ca se se corespunda §-lui 58 din lege.

Ce rezultatu va avea pasulu nostru, basatu pe tenorea legii? — cine ar poté se ni spuna cu certitudine in diu'a de astadi, candu legea este — numai pentru domni in contra poporului! Destulu că — denumirile de docenti inca nu s'a intemplatu macar că vorba a fost ca la 15 octombrie se se deschida ambe classile.

Intre competenti nu scim deca se afla vre unu romanu, — firesec că conditiunile din Concursu n'a potutu destepă vre o aspiratiune, nici a d'a vr'au impulsu Romaniloru, calificati d'a compete.

Asiā esto istorfa, asiā stāmu noi cu scola civile, pre care — din indurare — cu forta vrē se ni-o faca pura magiara domnii stepanitoru! —

Din Lugosielu, comitatulu Carasiului,

Dlu preotu I. Bontila inca sub 24 sept. ni-a tramsu o corespondintia mai lunga, relativă la Congresulu national, ce ni stā nante, din a cărei cuprinsu pre securt su temetu detori a publica astadi candu chiar su temetu in ajunulu deschiderei Congresului — urmatoriele:

Congresulu, dupa alegerea de metropolit, se nu remana lunga timpu adunat, căci — nesindu materialulu celor mai urginti si importanti agende ale salo — adunat si preparatu, si asiā aceloa nu s'a poté regulă, si prin urmare totu ar trebui — dōra la anulu se se adune de nou, pentru acele agende.

Intre agendele de prim'a importanta si urgintia, parintele Bontila tiene regularea parochielor, resp. a dotatiunei preotiesei, si spre acestu scopu ni desvōlta unu plana alu sou, pre care lu-recomenda atentunei tuturor celoru chiamati.

Mancandu din prosupunerca că dieccele Aradu si Caransebesin ar avea 1000 de parochii, cu 1000 de sesiuni, à 42 jugere, crede că aceste 32000 jugero s'a poté commassă, s'a poté ero, dupa analogia articolului IX de lege de la 1840, §§. 37 si 38, ca se se lucre prin comune, său macar in parte; astfelui dupa 16,000 de jugere, calculandu recolta de căte 12 meti de lantiu, s'a adună pe anu la 192,000 de meti de fierite grane, à 3 fl. metiulu, in valore totale de 576,000 fl. v. a.

Din acestu venit u se dă fie-cărui parochu căte 400 fl; ér restulu de 176000 fl. a se adauge fondului bisericescu generale ce astazi este de 374,496 fl. crescendu acesta in data dupa unu anu la — 540,496 fl. v. a.

In acestu modu, mai luandu intr' ajutoriu pe fia-care anu si ajutoriulu de 60,000 fl. (— noi scim numai de biete 20 — 25,000!) dupa unu periodu de 20 ani, fondulu generalu ar ajunge cifra de *siepte milioane florini*, si asiā apoi cu 10% la anu ar aduce 700,000 fl. prin care venit u se recerul'a dotatiunea parochiale, dar si tōte alte trebuinte ar fi acoperite, — vieti a nostra biserică — fericita!

Tōte bune si frumose; numai cătă factorii luati de baza — nu pré sunt, si — nu pré se potrivesc; commassarea, dar si mai v长寿, administrarea mīielor de particule sesiunali — abia se pōte intipu — fora spese enormi!

De altminter, noi ideia o publicaramu; cei chiamati si competitenti iee notitia de ea, si judece, pona in cătu pōte să nu pōte fi ea realisabile cu folosu pentru noi! —

De langa Promontoriu, optovre 1874.

Viēti a se fericirea unui poporul depindu dela cultur'a lui. Acest'a e unu adeveru atât de chiar si atât de constante prin esperintia, cătă numai celu orbu la sufletu lu-mai pōte trage la indoie. Au trecutu tempurile cele vechi, in cari mass'a poporului era datatoria de tonu era cultur'a spirituale se iuvertiā in unu cercu forte angustu. Parol'a temporului, sanctuarilu vietiei si a fericirei poporului astazi sunt scientifice; ele au se se fie *tatalu-nostru* si *credereul acolor'a*, cari voiescu a inaintă, a progresă, a scutură odată pulverea sclaviei secularie, cu unu cuventu a trai linisiti si neconturbati din munc'a loru.

Beserică este institutulu, prin care mai usioru se potu propaga sciintiele neaperatu de lipsa poporului. Acēst'a cu atât mai v长寿, cu cătă că omulu nu pōte trai fora religiune, ér in cele dubio singuru beserică i dā mangaiare. Astfelui poporulu asulta cu mai mare placere si urma mai voios inveniaturilor preotului. Dintre tōte beserică nostra este cea mai aprōpe poporului, caci in ea poporulu si-alege pre pastorii sei. Nicairi dara s'a poté face mai mari progres, decătă in beserică nostra. Acēst'a o potem acceptă ince numai daca preotii vor fi omeni destepiti si vor voi fericirea romanului. Este detorintia a celor luminati dara, ca se grigescă se se algea de preotii cei mai destepiti si peste totu se se fie candidati la preotia omeni luminati.

Din aceste consideratiuni Sinodulu nostru eparchiale din Aradu in un'a din sesiunile sale anuali decise, că pentru trēpt'a preotiei numai teneri calificati cu 8 clăssi gim. se primăsca in institutulu clerical, cari apoi cu tempulu se seic sterpi reulu si se pota destepă si lumină poporulu.

Se tienū santa aceea decisiune in decursu de 2 ani, lasandu o pentru a se redică la decisiunea finală si generale prin Congresulu national de estu tempu. Trecura acei 2 ani, si tenerii primiti in acei ani absolvata. Si ce se vedi astadi? — Acei teneri necasiescu ca vai de ei in cancelerie pe la tribunalie si pe la advocati. Daca ii va intrebă apoi cineva, pentru ce nu recurg la parochii, ti-respondu: Insedaru recurgem, căci nu avemul midilōee, prin cari se potem dobendi vre o parochia, si asiā ca demu la alegore; păna ce unu preotu, care de mai multi ani functiunedia in vre o parochia si si-castiga pucinu midilōee, are antaiatate, căci are de unde dă — atât protopopului ca se lu recomande, catu si poporului ca se lu alega. Astu-feliu pescele se impune de la capu. Poporulu nu-si cunoscă inca dreptulu si nu-si precepce interesulu si asiā se lasa sedusu si romane in orbia.

Ca se nu cugete On. publicu ceterioru, că acestea le scriu numai din audiu, ci că le scriu din cele vediute cu ocaziunea alegelorloru, — pentru aceea voiu circumserie alegerea unui preotu din comun'a Musca, protopopiatulu Siriei, Comitatulu Aradului, la care alegere m'amur convinsu din destulu despre abusurile protopopiloru.

Pentru ocuparea postului de preotu in amintita parochia se escrise concursu si competită 6 individi, dintre cari 5 fura candidati, si anume: 3 teologi absoluti cu 8 clăssi si testimonie de calificatiune pentru parochie de frunte, unu preotu santu cu 5—6 clăssi si unu preotu érasi santu cu 2 clăssi. Dintre acestea fu alesu acestu din urma.... Să te miri cumu de a reusatu?

Éta cumu: Consistoriulu dupa mōrtea preotului din amintita comuna, incredintă dui protopresbiteru tractualu G. V., ca panacea va dispune alegerea de preotu pe calea concursului, să o provéda cu unu preotu din vre o comuna vecina, ca administrator, ca asiā nici un'a se nu suferă lipsa de preotu. Primindu protopopulu acēst'a ordinatiune, nu incredintă administratora vre unui preotu din vecinetate — desi sunt, — ma nici din protopresbiteratulu seu, ci introduce pe unulu din protopopiatulu Buteniloru, carele parandu-si parochia sa se mută la Musca. Acumă ore pe ce basse au introduis protopopulu tractualu pe numitulu preotu ca administrator in Musca, fiindu elu parochu in o parochia din altu protopopiatu? Are ore cunoscăntia protopopulu tractualu alu Buteniloru, că numitulu preotu si-a parasită parochia ea?

Dupa acestea urmara multe si pe facia si pe sub mana. Destulu că preotulu G. P. fiindu numitul de administrator se asecură din partea protopopului bine, si apoi si din partea alegetorilor.

Espirandu concursulu, esii protopopulu alegere, unde foră a se tienă de ordinea preserisa in statutu, la alarmul mai multor'a, cari erau corupti prin beaturi si promisiuni si cari dōra nici votu de a alege nu au avutu — dechiară de alesu cu aclamatiune pre G. Popescu.

Dupa seversirea alegerei, care tienă abia ½ ora, merse dlu protopopu la casă a comunale se faca protocolulu alegerii, si dupa aceea merse la alesulu preotu se-si primăsca si mai alta plata dupa alagere.

O parte a poporului, vediendu abusulu celu comite dlu protopopu insinuă protestu, care l'a si inaintat la Venerabilulu Consistoriu. De 2 luni inse nu mai scim ce se facu, caci nu mai primiu respunsu. Atâtă scim cu dlu prota colindă prin Aradu si la frundia si la érba....

Astu-feliu de casuri se repetiescu pe multe locuri. Reulu in urmă estor'a se latiesce forte tare si ne temem că va erupe. Atâtă pentru paralisarea nemultiaimrilor, căci si preste totu pentru buna starea besericiei si natiunii noastre — apelăm la sentiu de dreptate a celor ce stau in fruntea noastră si ii rogăm să procure respectul cuvenitul legilor, cari s'a adus cu concursulu loru si cari s'a incredintat loru, ca se le padiesca nevatemate.

Auguru.

L. Bulciu, opt. 1874.

(*Unu apelu catre dnii membri ai congregatiunii cottense din Carasiu.*) In 28 l. c. se va tienă congregatiunea cottului Carasiu. Intre alte agende, intielesel, că acēsta adunare va avea d'a resolue si caus'a dlu D. Jucu care e suspinsu de la oficiul seu de notariu in Zabaltiu de 15 lune de dile.

Caus'a suspendării dlu Jucu nu e de unu carapteru particularu, ci are o insemnătate pentru intregu cerculu Muresiului, ba s'a poté classa de importante si caracteristica pentru sistem'a ce domina in intréga tiera, de-ōra-ce de la resolvarea acesteia in partile nostră cu totii asteptam se ne convingem, cătă semtiu de dreptate si omenia a mai remas in sufletulu celor ce conduce destinele comitatului nostru, fiindu ei influențati de susu, si apoi terorisandu si inrurindu ei in diosu. De aceea, ca unulu neinteresat, mi-tienu de detorintia a atrage atentiu membrilor congregatiunii asupra caușii de suspendare a dlu Jucu.

Dlu D. Jucu e suspinsu de la oficiul seu de notariu comunale in Zabaltiu prin o ordinatiune cottensa din iuliu 1873 si prebassea art. de lege 18 din 1871, § 70, lit. c. adeca: pentru abusuri comise in sfer'a adm-

*

nistratiunii publice. Pre elu l'a acusatu dlui *Constantin Lazaru*, jude administrativu in cerculu Muresiu.

Voiu espune aci in scurtu *motivele ce induplecara pre dlu C. Lazaru*, ca se acuse pre d. Jucu; voiu areta^z apoi si momintele mai caracteristice ale investigarii contra dlui Jucu, efectuata in optomve 1873.

Motivele acusarii sunt de unu carapetru forte personale si porta timbrulu res bunarii. Inca pre la 1868 d. C. Lazaru era jurasore in *Birchisiu*, er d. Jucu notariu in *Zabaltiu*, adeca ambii in acelasi cercu. Atunci dlui Lazaru nu i succese a-si face rudenia pre dlu Jucu. De aci se incep^u persecutarea cestui-a si dur^a pana co judele cercuale *Ludovigu Szivos* — astunde intrigele multe ce tiesea dlu Lazaru si convingendu-se despre nevinovatia dlui Jucu — mediloci transferarea dlui Lazaru in cerculu *Bega*.

La restaurarea din 1872 dlu Lazaru reesi de jude administrativu in cerculu Muresiu. Atunci eschiam^a dlu Lazaru in publicu: „acuma mi-a venit Jucu pe mana, lu-vciu inveti^a eu, etc.“ De aci nainte si incep^u a persecutare pre d. Jucu, spionandu-lu prin comune si innegrindu-lu si calumniandu-lu susu la comitatu. Dlu Jucu e dreptu ca a comis si multe pecate forte mari naintea dlui Lazaru. Asia dlu Jucu inactiu^a prn d. Lazaru naintea judeutiului din *Fagetu*, caci d. Lazaru sili pre d. Jucu prin amenintari si fortia, ca se-i mai plat^esca o suma de bani, se o pri mire d. Lazaru o data pe cale oficiose si carea o chitase. Apoi d. Jucu cu comun'a *La^a sinti* reporta oficiului de dare din *Fagetu*, ca dlu jude Lazaru a luatu din cas'a comuna banii adunati ca contributiune de statu, si inca pentru o detoria ce o avea la vr'o 25 de particulare din aceeasi comuna. Ascmena f^u atacatu dlu Lazaru pentru diverse delapi d^{ri} si abusuri in cerculu seu de activitate.

Nu astu necesariu ince a insir^a tot^e, ci invit^a pre dnii membri ai congregatiunii se cera in congregatiune cetirea actelor de aperare a dlui Jucu, caci acolo se afla rosfante acusariile nedrepte contra dlui Jucu si insirate abur surile dlui Lazaru.

Ce se tiene de investigatiunea efectuata contra dlu Jucu insemnu ca ea a fost partiale si teroristica. Investigatorele, dlu vnot. cot tensu *Junkovits Béla*, duse cu sene unu fai mosu comisariu de securitate cu 4 panduri, er dlu Lazaru se present^a la loculu investigarii insocut de pandurii sei si de mai multi agenti. D^{ou}e dile au maltratatu ace sti-a poporululu, ca se pota scote de la elu cova contra dlui Jucu si numai cu greu potura duce pe ghiatia pre vr'o duoi malcontenti. La acesta investigare ince nu lasara pre barbatii de incredere, ca se asculte ce fassioinedia martorii, si s'a respinsu ascul tarea unor marturie de ale dlui Jucu. Astu felu advacatulu dlui Jucu fu sulitu a insinu^a protestu, er mai tardi s'au tramesu si ob servatiunile dlui Jucu la acesta investigare.

Mai e caracteristicu si aceea, ca dlu inves tigatore si-trase ca diurne pentru 4 dile nu 17 fl. 20 — in intielesulu statutului cottensu, adeca: 3 fl. diurna si 26 cr. viatecu pe mila — ci 62 fl. v. a., desi dlu investigatore mai efep tuise atunci o emisiune in Bulciu, pentru care inca pot^e incas^a vr'o 62 fl. Si acesta suma o incas^a dlu investigatore din o competititia a dlui Jucu de vr'o 265 fl. ce o avea la comune, er restulu din sum'a de 265 nici astadi nu se mai dede dlui Jucu, desi — dupa cum audu — adese a cercatu se si-lu capete.

Astu-feliu st^a caus'a de suspendare a dlui Jucu. Sum prietenu si dlui Lazaru si dlui Jucu si asia cunoscu pre ambii, fora de a pot^e parteni carui va, decatu a da dreptati tributulu cuvenit. In numele dreptati deci apelediu la dnii membri ai congregatiunii si ii invit^a, ca se cerce a resolue acesta causa.

Am'escrisu aceste, ca se semnalediu necuratiu a motivelor acusarii, si partialitatea investigarii; er acestea am dorit u se scie, ca on. membrii se nu se indestulesc cu referad'a simpla, ci se cera cetirea actelor de aperare. Caus'a dlui Jucu e drepta si nu e numai elu celu asupritu, ci intregulu cercu gene sub brutalitatea, nelegalitatile si nedreptatiile dlui Lazaru.

Nu cera compatimire si gratia, ci cera respectarea legii si dreptate!

Unu inbitoriu de adeveru.

Beliu, 18 sept. 1874.
(Conferintile invetiatoresci. Vicariniu Metianu inauguratorile concordiei invetiatorilor din Biharia. Resultatul conferintelor.)

„Lumin^edia-te si vei fi; voiesce si vei pot^e!“ Acestea memorabili sentintice, misse revoca in memoria, candu cu no-espli cabila bucuria apucu condeiulu spre a reporta onoratului publicu, despre unu actu importante ce se indeplin^a in *Tulca* la 15 sept. a. c.

Cu catu sunt mai grele durerile de nascere, cu atat^a este mai mare bacuria, candu nascerea a esit fericita, si fintia nascuta da dovedi de vietia frumosa si valorosa. — Multu tempu a traitu romanul in orba, condamnat la acesta trista stare prin intrig'a straina si nu mai pucinu prin vin'a sa. Tardiu am ajunsu a ne lumin^e si numai mai tardi am ajunsu a precepe ca invetiatorimea nostra numai unita pot^e se lucre cu succesu la intarirea natiunii nostre. Apoi scimu, ca cum sunt invetiatorii, asia sunt si scolele; er cum sunt scolele, asia va fi poporul. Lungu a fost procesulu nascerei unirii, Reuniunii, invetiatorilor nostri. Discordia si freearile intre fratii de un'a si aceasi mama au fost cauzele durerilor ora resultatu, au fost cauzele de toti pasii, inceputi pan'aci de invetiatori, nici odata nu s'au vediutu cu succesu incoronati.

— Geniul celu bunu alu natiunei ince s'a induratu de mladiticile natiunei, in genore, dar desclinitu in cottulu Bihor si inca tocmai prin venirea Dlui I. Metianu de vicariu episcopal.

— Acestu barbatu eminent inspiredia invetiatorilor pretotindenia amorea reciproca, de unde urm^e media cea mai frumosa concordia, semne de vietia si de emancipare.

Mag. S'a nu si erutia osten elele, si sacrificiulu pentru inaintarea invetiamentului si spriginierea nostra, ci in diu'a susamintita in soci pre rvssimulu D. Petru Suciu, comisariulu consis. la confer. nostra in *Tulca*. Aici, dupa finirea liturgii prin o vorbire esclinte — de multe ori interruputa de „se traiasca“ — desfasiura auditorilor folosulu scolei si alu invetiaturei, indemandu-i la imbracisiarea acestora, er pre invetiatori la activitate si perseverantia in studiu, recomandandu-ni de comisariu pentru confer. presinte pre D. P. Suciu.

Domnulu comisariu ocupandu-si astu felu loculu, salut^a adunarea printro cuventare catu se pot^e de insufletitoria, accentuandu ca poporele au devenit u tari si mari, prin imbracisiarea sciintilor si prin cutivarea religiunii, natiunalismului, si patriotismului. Ni recomand^a deci acestea, ca pre singurulu talismanu, prin cari se vor realizu sporantie in viitoru a neamului romanescu. Er de temeiul acestora ni recomand^a iubiroa intre sine, pain carea invetiatorimea pururea va fi unita in cugete si in simtiri. Provoc^a de aci pre invetiatori ca mai pre susu de tot^e se cultivedie amorea si concordia, ca acestea se li fie idolulu, la care se inchine!

Abia se finira cuvintele dloru vicariu episcopal si comisariu — urmate de entusiastice „traiasca d. vicariu“, „traiasca d. comisariu“, „traiasca concordia, idolulu nostru“ — candu unu dascalu, ca membru alu conferintic: se urea pe tribuna, si in numele tuturor invetiatorilor, salut^a pre Mag. Sa. d. vicariu pentru onoarea ce ni o fece cu laudabil'a-i presentia, rogandu-lu se primiesca omagiele invetiatorilor, si se binoviesca a luu in pre pretiu*a*-i consideratiune afacerile nostre scolari, oftandu-i din curatieri a animilor nostre multi ani de fericire, ca se pota conduce corabi^a bisericiei si scolei nostro la limanulu dorit.

Dupa deschiderca conferintie urmara pertractarea obiectelor de discutatu, carionura d^{ri}e dile intregi, tot^e in cea mai buna ordine si armonia, ajutorati la acesta prin intielepta conducere si spriginoare a dlui vicariu si a dlui comisariu. La sfirsitu apoi prin stringeri de mana ne despartiram^a indestuliti cu tot^e cele ce se potrecuta. Am instalatu concordia in sinulu nostru, am

facutu catu am potutu acu la inceputu si speci ramu ca sub conducerea intielepta a dlui vicariu vom pot^e a ni ajunge scopulu dorit.

Insemnu inca ca ne au onoratu cu prezintia mai multi onoratori, clericali si lumeni. Insufletirea si indestulirea au fost generali.

Atat^a, ce de asta data am bucuria a comunic^a, speru ince ca Ddieu parintilor nostri, acel^a carele a salvatu natiunea romana din pericolul alu loru 17 secli si mai bine, mi-va ajut^a, a comunic^a si mai altele, mai multe si mai bune, mai mangaiatorie si mai imbucuratorie, despre conferintele nostre invetiatoresci. —

Dascalulu gr. or.

P. Gavrillette mp.
ca notariu alu confer.

Telegramu,

Din *Bocsa*, in *Carasiu*, 20 oct. la 6 ore sera.

Convocandu-se adunarea generale de estu timpu a Reuniunei invetiatorilor din dieces'a Caransebesului — la *Lugosiu* in contra decisul ultimei adunari

generalu, — trebuie se protestamu contra tinerii acelei adunari, rogandu precole gii nostri, se nu ie^a parte la acea adunare nelegale. Unu articlu speciale va urm^a, pentru a desluci caus'a cevasi mai pe largu.

Tiapu, Vicepresidinte;
Marcu, membru alu Comitetului.

Concursu:

Pentru ocuparea postului invetiatorescu gr. or. din comun'a *Nicolinti*, cerculu *Carlsdorfu*, comitatul *Temesiu*, se scrie concursu pe I. si a II. classa cu terminu pana la 10 novembrie a. c. calendariul nou.

Emolumentele acuali sunt 300 fl. v. a. in bani; 3 orgie de lemn, cartiru liberu si gradina.

Doritorii de a ocup^a acestu postu, au a-si tramite recursele recerute, bine instruite, c^atra Consiliulu scolaru din comun'a susu numita, adresate in sensulu reformelor regesci. —

Cei ce au absolvut pedagogia gr. or. in Aradu cu sporu bunu, vor fi preferiti. *Nicolinti*, in 12 octobre 1874.
Ilie Cornianu, mp. primariu comunale.

Starea fondurilor,

comune dieceselor Aradu si Caransebesiu, administrate prin Epitropia provisoria din Aradu, la 18/30 septembrie 1874.

I. Fondulu bisericescu nealienabile:

a) bani gat'a in cass'a Epitropiei	fl. 1772.86
„ elocati spre fructificare la casse de pastrare	" 97176.04 1/2
Laolalta	" 98948.90 1/2
b) papire de valore, in obligatiuni rurali	26250.—
c) obligatiuni private dela 125 debitori	229926.48
d) mobile si rechisite	487.32
Laolalta	" 355612.70 1/2

Din sum'a acesta se detrage: cautiuni de 125 fl. retienuti dela 6 debitori si 120 fl. interimalminte retienuti din unu imprumutu

Remane	" 245.—
Laolalta	" 355367.70 1/2

II. Fondulu scolare generale:

(Consta din: fondulu scolare cu Auct'a 10 percentuale laolalta; fond. pentru edificiu; fond. de pensiune; fond. „Balla“ de stipendia, si fond. convictualu aradanu.)

a) bani gat'a in cass'a Epitropiei	155.60
„ elocati spre fructificare la casse de pastrare	8253.50
Laolalta	" 8409.10
b) papire de valore in obligatiuni de statu	14800.—
c) obligatiuni private dela 119 debitori	5760.40
d) restanti a Auctei scolare pana la 1. iuliu 1872, dela 353 de comune	35590.82
Laolalta	" 116404.02

III Fondulu seminariale „Bajacsics“:

a) bani gat'a, elocati spre fructificare	" 130.14 1/2
b) obligatiuni private dela 8 debitori	" 2000.—
Laolalta	" 2130.14 1/2

Resumatu:

I. Fondulu bisericescu nealienabile	" 355367.70 1/2
II. Fondulu scolare generale	" 116404.02 1/2
III. Fondulu seminarialu „Rajacsics“	" 2130.14 1/2

Laolalta " 473901.87*)

Afara de acesta, fondulu scolare generalu mai are active nestatoribili in cifre secure — in restanti a Auctei scolare, dela 1. iuliu 1872 pana astazi; dela 511 de comune, in competitint a Auctei inca neimpartite definitivinte in romani si serbi, in anticipatiuni pentru procese, in restanti a tasului alu III-lea preparandialu; in fine fondulu acesta cum si celealalte doue, mai au parte active in interesele restanti neincurse dela diferiti debitori.

Circulatiunea cassei in lun'a septembrie 1874. a fostu urmatori'a:

Perceptiune:

Restulu banilor gat'a dela 31. augustu 1874	fl. 16032.90

</tbl_r